

Jestliže jsem v předcházejícím příspěvku (RR 3/2001) představil Karla Němce (1886 - 1972) jako výtvarníka, národopisce a muzejníka, pak je třeba pohled na jeho životní dílo doplnit obrazem jeho činnosti na poli regionálních dějin. V roce 1919 převzal K. Němec do své správy nejen městské muzeum v Horažďovicích, ale také horažďovický městský archiv a byl tak přiveden k práci s písemnými dokumenty.

Od roku 1920 byl učitelem na měšťanské škole v Horažďovicích, když vykonal již r. 1916 zkoušky z I. odboru matematicko-přírodovědného a v roce 1919 i z II. odboru gramaticko-historického. Výtvarně zaměřený učitel zpočátku neměl o archivní materiály valného zájmu. Spíše ho lákal národopis, jímž se mohl zabývat v muzeu a případně architektonické památky. Brzy však poznal, že v zažloutlých a zaprášených listinách je skryt život právě oněch obyvatel Pošumaví, s jejichž uměleckými a řemeslnými výtvary se setkával a které ho tolik zaujaly. Zjistil, že poznání života v minulých dobách, o které mu šlo, není možné bez studia písemných pramenů. Jedině tak je možno plně porozumět mluvě hmotných památek. Studium minulosti ho zároveň vedlo k potřebě sdělit výsledky svého bádání širší veřejnosti, aby byla zachována paměť o událostech dávných dob.

Ti konšelé, purkmistři, rychtáři, ono panstvo na zámku, ten lid v krčmách a na ulicích - všechno jako by volalo: „Žili jsme život, jaký jsme žítí mohli a nechceme být zcela zapomenuti, ztraceni! Kéž by o našich toulkách, trampotách a radostech věděli, kdo tu budou po nás! Snad by nebylo ani pro ně tak docela na škodu, kdyby o tom všem věděli!“ Tak charakterizuje Karel Němec v předmluvě k Dějinám města Horažďovic svoje pocity, když pronikl do bohatství horažďovického městského archivu.

Vycházející z archivních pramenů, začal psát články i studie z dějin města. Dovedl spojovat badatelskou práci s popularizací. Chtěl-li seznámit s výsledky svého zkoumání všechny obyvatele kraje bez rozdílu vzdělání, pak musel své práce (založené na původních pramenech) psát přístupnou a srozumitelnou formou. Přesto i články vysloveně populárního charakteru jsou solidně fundovány pramenným materiálem. Jeho články s náměty z horažďovických dějin nalézáme v denním i regionálním tisku od počátku 20. let minulého století. Byly to Sušické listy, Pošumavský kraj, Otavan, Národní politika a Venkov, kam pilně přispíval. Hlavní tribunou mu ovšem byl Horažďovický obzor, který otiskoval jednotlivé příspěvky, z nichž nakonec vznikly knižně vydané dějiny města.

Němcově pozornosti se těšil život v Horažďovicích z nejrůznějších hledisek a v nejrůznějších dobách. Tak rozebral paměti konšela Jana Malkovského (z přelomu 17. a 18. století), všímal si cechovního zřízení stejně jako horažďovické strany podobojí a nevynechal ani památky starého města, jako radnici či kostel sv. Jana. Větší monografické studie z Němcova pera přinesl v první polovině třicátých let 20. stol. sborník Strakonicko. V nich jsou řešeny závažné otázky vztahu Práchně ke vznikajícím Horažďovicím a problémy topografie města. Zvláštní studii věnoval Němec hradu Rabí (brožurka z roku 1928) a zabýval se i dějinami horažďovických Židů (Dějiny Židů v Horažďovicích a okolí. In: Gold, H.: Židé a židovské obce v Čechách v minulosti a přítomnosti I., 1934).

Dlouholeté Němcovo badatelské úsilí vyvrcholilo v roce 1936, kdy nákladem Okrašlovacího spolku vyšly jeho Dějiny města Horažďovic, které navíc sám ilustroval a graficky upravil. Dílo je založeno na pramenech z městského archivu, které bohatě využil a rozhojnil také čerpáním pramenů z archivů ústředních. Dobrý rozhled po historické literatuře mu umožnil vystihnout v historii města momenty důležité pro národní dějiny a vývoj Horažďovic zařadit do širších souvislostí. Většinou dosud nevyužitý bohatý archivní materiál poskytl autorovi možnost podat plastický obraz života ve městě od dob nejstarších až do 19. století. Pozornost je věnována vývoji městské správy, vztahu k vrchnostem, sociálnímu postavení obyvatelstva, kulturním, církevním a školským otázkám, vzniku významných budov města i vylíčení života prostých lidí. Němec svůj výklad přehledně rozčlenil, nikde neupadá do podrobností a vyvaroval se obšírnému přepisu pramenů. Podařilo se mu tak vydat práci velmi přínosnou a zároveň předložit širší veřejnosti historické poznatky.

Karel Němec pokračoval dále v práci na horažďovických dějinách, zejména z devatenáctého století. Vracel se však i k otázkám starších období. Celou řadu jeho populárních článků přinesl místní tisk, po roce 1945 hlavně časopis Šumavský hraničář. Nelze nezmínit také jeho soustavnou přednáškovou činnost trvající celá desetiletí. Rovněž jeho pedagogická činnost ovlivnila několik horažďovických generací. Ředitelem měšťanské školy byl od roku 1938 až do odchodu do penze. Nepřerušil ani práci v městském archivu. Po reorganizaci čs. archivnictví (1960) spravoval K. Němec horažďovickou pobočku Okresního archivu v Klatovech. Podílel se na plnění všech obtížných a náročných úkolů, jaké vyžaduje provoz archivu, zvláště, pokud jde o svozy spisového materiálu. Na sklonku svého života byl Karel Němec nejstarším českým aktivním archivářem! Rovněž připomeňme, že již od roku 1914 vedl městskou kroniku, jejíž kvalita byla několikrát oceněna veřejným uznáním. Karel Němec byl kulturní osobností v nejširším slova smyslu a jeho mnohostranná intenzivní a soustavná práce působila na utváření kulturního ovzduší města Horažďovic.

(Výběrová personální bibliografie Karla Němce vychází v časopise Společnosti přátel starožitností - Muzejní a vlastivědné práci, ročník 2001).

